Minnesanteckningar_vt19m2
(20190204)

För terminens andra samtal var två ämnen förberedda:

- ✓ skuld i förhållande till andras brott eller bristande moral
- ✓ pacifism (behandlades kortfattat även i föregående termins sista samtal)

Som vanligt började jag med att återknyta till föregående gång, men inget kändes oklart.

C hade förberett sig väl och hade i förväg skickat ut nedanstående som underlag för samtalet om skuld

”Hej på er!
Här presenterar jag mitt ämne:

Skuld. Kollektiv skuld?
Vi lever i ett **individsamhälle** som på bygger på eget ansvar efter 18 års ålder. Du bestämmer över dig själv och dina val i livet såsom vilken partner du ska leva med, vilket yrke du ska ha, osv. Begår du ett brott blir du dömd som individ. Vi präglas från tidig ålder i att klara oss själva, knyta våra skor, äta utan hjälp och tillfrågas om våra åsikter om stort och smått från mycket tidig ålder.
På många håll i världen lever man i stället i ett **klansamhälle** som bygger på kollektivt ansvar. Du bestämmer inte över dig själv som individ. Du ses inte ens som individ. Du är en del i en grupp och det delen gör, eller förmås göra, ska gynna gruppen. Giftermål, yrke, ditt sätt att uppföra dig, allt. Du behöver i gengäld **inte** klara dig själv. Du har gruppen bakom dig i alla lägen. Begår du ett brott, eller helt enkelt bara beter dig illa enligt rådande moral, drar du gruppen i smutsen och hela gruppen får sona straffet och söka förlikning hos motparten, om det finns en sådan.
Klantänk tillhör gamla traditioner. Det lever kvar i samhällen som inte vilar på en trygg statsapparat som gör ett självständigt liv möjligt. Ett samhälle med A-kassa, barnbidrag, sjukbidrag, barnomsorg, osv. Släkten är enda säkra tryggheten i ett klansamhälle.
Min fråga till er är hur långt sträcker sig egentligen vårt individtänk i realiteten? Och då särskilt vad gäller skuld. Lever det trots allt inte kvar en rest av gammalt klan tänk i ett modernt samhälle? Eller är det snarare så att det här individtänket faktiskt inte går att driva hur långt som helst i realiteten? Eller gör det det?
Exemplet jag tar som **utgångspunkt** skulle kunna vara hundra andra men det är tacksamt för det innehåller flera av aspekterna jag är ute efter. Man får själv tänka sig in i hur man skulle agerat i en liknande sits. Man kanske har egen erfarenhet av liknande dilemman.
Jean-Claude Arnault går långt över gränsen vad gäller kvinnors integritet. Det är i alla fall det som är startskottet i en härva som dras i långbänk i medierna och det slutar med att **Arnault** döms för två våldtäkter.
Fru: Katarina Frostensson är gift med honom. Hur ska hon förhålla sig till hans beteende? Bär hon skuld över hans beteende? Blir hon i någon mån medbrottsling? Ska hon lämna honom för att gå fri? Kan hon fortfarande vara tillsammans med honom och vara skuldfri?
Mor och far: Arnault har väl också en **mamma** som har burit huvudansvaret för hans fostrande. Bär hon någon skuld över hans beteende? Bär **pappan** någon skuld över hans beteende?
Svärmor: Säg att Katarina Frostenssons mamma vet hur dotterns man tafsar på kvinnor och hon anar att något skumt händer i den där lägenheten i Paris som han åker till med olika kvinnor, och de där unga tjejerna på klubben. Men Arnault är ju alltid jättetrevlig mot henne och hennes dotter vill uppenbarligen fortsätta vara tillsammans med honom. Hon är dessutom väldigt mån om att

relationen med dottern ska vara fortsatt god. Vad har svärmor för ansvar? Vad bär hon för skuld i att det fortgår.
Vännen: Horace Engdahl framhärdar i att vara lojal mot Arnault, vad det verkar. Bär Horace någon skuld över vännens beteende? Han måste ju bevittnat en hel del genom åren? Ska han nu lämna sin bästa vän i sticket när denne är ansatt och skändad från alla håll?

Helt enkelt: Bär individen helt ensam skuld? Och när en närstående, inom familjen, inom vänkretsen, bär sig moraliskt och etiskt förkastligt vad gör vi då? Vad bär vi för ansvar? Skyller vi på statsapparaten, samhället, skolan? ”

Vi var i princip eniga om att vi som vuxna har att bära vår egen skuld medan vi knappast kan ta på oss skulden för närståendes eller andras brister eller brott. Det blir annat när det handlar om förhållandet förälder barn, särskilt omyndiga barn.
Även om vi inte tar på oss skuld för andra så känns det inte alltid så hedervärt att när en vän eller anhörig begått ett misstag, stort eller smått, vi tar tydligt avstånd. Det gäller att skilja på person och handling i sitt avståndstagande.

Vi kom också in på näraliggande begrepp som att skämmas, att gå i god för någon (referenser), heder och anseende (hedersmord, ohemula ersättningar eller pensionsavtal), nationell skuld (förintelsen, vårt förhållande till samer), existentiell skuld (klimatkrisen), VPK (kommunism) samt begreppet respekt (som kan tolkas på två sätt).

Viktigt också att skilja på skuld i lagens bemärkelse och den moraliska aspekten av skuld.

Pacifism och icke våld – vad är skillnaden?
Flera av oss ville skilja på begreppen. Pacifism känns lite gammaldags och uttrycker mer ett avståndstagande att bära vapen i krig, när krigen utgjorde drabbningar mellan nationer. ”Icke våld” är ett vidare begrepp som kan brukas i många situationer i sociala sammanhang och samhällslivet. Vid föregående tillfälle då vi diskuterade pacifism konstaterade vi att krig idag ofta utgår från andra bevekelsegrunder än att erövra geografiska landområden.

Människors inställning till pacifism är i hög grad situationsanpassat, var man är född, vilka kultur eller grupp man tillhör osv. Inställningen till att vägra vapen och den moraliska förpliktelsen att delta i försvaret varierar också starkt. Vår egen inställning till hur vi skall försvara oss är också starkt situationsanpassat vilket C berättade om då hon arbetade på en båt i persiska viken under krigstillstånd.

Vi är nog alla beredd att försvara oss och driva vår sak, frågan är då snarast vilket som är den bästa metoden. Pudas togs som exempel då han satte sig upp mot myndighetsbeslut med icke våldsmetoder och slutligen fick lagen ändrad.
Polisen, som har våldsmonopolet i ett organiserat samhälle, kan också agera på mer eller mindre våldsamt sätt, i vissa länder tom utan att bära vapen.

Vi kom också in på svenska moraliska dilemman i att förorda pacifism, icke våld och en feministisk utrikespolitik och samtidigt ha en välutvecklad krigsindustri.

Något vi inte hann diskutera var den allmänna värnplikten ur dess samhällsfostrande aspekt.

Till nästa samtal, 18 februari, förbereder vi oss genom att läsa Kap 1, Den teknologiska utvecklingen, i Hararis nya bok.